

akkor is mint erdőket, melyek mostanig szálaló üzemmódban lettek kihasználva.

Ha tekintetbe vesszük, hogy mennyi idő szükségeltetett arra, hogy az egyszer mezőgazdaságilag kezelt területek természetes uton bevetényüljenek s erdőségekké váljanak, bátran visszamehetünk IV. Béla idejére, sőt végig menve a történet lapjain, csakis a tatárpusztításnál állapodhatunk meg 1241—1242-ben. Ezek hazánkat, s első sorban keletről jöve erre vették utjokat s Beregmegyét feldúlva, az addig virágzó helységeket elpusztították s így a parlagon fekvő térségek a szomszédos erdőségektől lassanként bevetényültek.

IV. Béla igyekezett az ország sorsán segíteni s Beregmegyében és a mai Beregszászban a szászokat telepítette le; számos helység azonban csak a 14-ik század közepe táján épült fel újra, midőn Koriatovics Tódor litván herceg, ki Nagy Lajos királytól a munkácsi hercegi czimet nyerte, 40.000 litvánt telepített volna Beregmegyében.

Az új lakosság a nagyszámu építkezésekhez nagyobb méretű törzseket szükségelvén, inkább a nagy erdőket kezdte irtani, míg az elcserjésedett, elbokrosodott, a tatárpusztítás előtt mezőgazdaságilag kezelt térségeknél a fáradságot s munkát sajnálván, okszerűleg a fennebb említett erdőrészeket kezdte mezőgazdaságilag használni.

Vidéki levelek.

I.

Tisztelt Szerkesztőség! Az „Erdészeti Lapok“ f. évi juliusi füzetében kiadott igénytelen figyelmeztetésemhez „Tölgyeseink és a francia szarvasgomba“ végén csillag alatt méltóztatott a kérdést felvetni tüzetesb részletek iránt a tenyésztés körüli eljárás, az elárusítási módozat és efféle szükséges tudnivalók

felől nyerendő tájékozás végett. Sajnálom, hogy e megtisztelő felhívásnak saját tapasztalás híján közvetlen szemléleiből eleget tenni képes nem vagyok, mert a felemlített nevezetes termelővidékeket nem láttam, sem ott személyes összeköttetéssel nem bírok. A mennyiben azonban netalán teendő okszerű kísérlet céljából behatóbb oktatás meritése kívánatosnak mutatkoznék? úgy vélmém, készen létezik utunk-módunk — eltekintve a főváros könyvtáraitól — a helyszinéről adatokat szerezni.

Hazánkban ugyanis — sóhajtva mondhatjuk : fájdalom! — mi is birunk egy országos phylloxera bizottságot, melynek egyik-másik tagja ki volt küldve, vagy a genfi nemzetközi congressusra, vagy a Rhone két partját környező délfrancia megyékbe, és Apt, Carpentras, Avignon tudományos vagy gazdasági szakférfiai- és testületeivel ügyrokon érintkezést kötött?

Már pedig a nevezett három hely közigazgatási egyleteink folyóiratai épen azok, és pedig azért, mert épen ott keletkezett legelőször a rendszeres tenyésztési üzlet, melyek a lefolyt két évtized alatt leginkább foglalkoztak e tárgybeli cikkek, tanulmányok és polemiák közzétételével, továbbá Montpellier egyetemtanodája sok évi székhelye volt J. E. Planchon tanár és nagyérdemű buvárnak, kinek neve s eredményes munkássága, valamint uttörő fontossággal bír a phylloxera ügy mai tudományos alakulására, úgy hasonlólag a szarvasgombatenyésztés dolgában is legelső színvonalon áll, melynek többi közt irodalmat és történetét idézi s feldolgozta egy terjedelmes cikkben, hol bővebb adatok s utmutatások olvashatók elegendően, hogy azok nyomán tovább utánjárnai lehessen, mit egyletünk a fővárost lakó vagy látogató tagjai könnyen tehetnek, minthogy ott több helyen találkozók a Párisban megjelenő „Revue des deux Mondes“ folyóirat, melynek 1875. évi ápril füzetében kezdi Planchon fejtegetéseit, s meg is jeleli azon Apt vidéki tekintélyt, kinek vezérlete mellett gyűjtötte ottani tapasztalatait. Felsorolva találjuk ott ugy a természetrajzi leírásokat, mint a növényélettani elméletek bonczolását és a gyakorlati első, később kiművelt kísérleteket, melyek bár sokkal régiebb kezdetek után mégis tulajdonképen csak az

ötvenes évek óta ölték modern alakjokat, melyben oly nagy-szerű emelkedést és sikert érvényesítettek, mint ez szerény soraim felszólalására oly kecsegtető indokául szolgált.

Báró *Mednyánszky Dénes*.

II.

S z a n y, augusztushó 4.

Tekintetes Szerkesztő Ur! Nem mulaszthatom el vidékünk-ről az erdészeti téren előforduló nevezetesebb eseményeket, *Tekintetes Szerkesztő Urral* közölni.

1. Mindenekelőtt oly férfit van szerencsém lapunk hasábjai által egyesületünknek bemutatni, kire valóban alkalmazható azon jó magyar közmondás „Ez aztán ember a talpán“. Ezen általános tiszteletet megérdemlő férfiú *Kovács Antal*, a kapuvári járás szolgabirája, ki nevének minden tekintetben megfelel, mert ő a szó szoros értelmében „kovács“ és „kitartó kovács“, ki hivatala körében és ügyeiben a legszilárdabb vasat is megpuhítja.

Ennek bizonyítékául felhozom, az erdőtörvény értelme és tartalma szerint, a szolgabírákra ruházott erdei károk meg-gátlását, illetve azok megbüntetését és a birságok végrehaj-tását, különösen az ezen vidéken általános szokásban volt erdei kártételek egyedül a nevezett szolgabíró urak erélyes fellépése, illetve a beadott panaszok gyors és igazságos végrehajtása által szüntek meg, melyért ezennel mint uradalmi tisztviselő hálás köszönetemet nyilvánítom, és kívánom, hogy minden járásnak ily szolgabirája legyen, miért is az ilyen szolgabírót az Isten sokáig éltesse.

A nagyméltóságú győri püspökségi uradalomhoz tartozó, Kapuvár mezővárostól mintegy háromnegyed órai távolságban fekvő ugynevezett „himódi“ erdőgondnokságban az erdei károk nagyon is elharapódtak, különösen a téli hónapokban, de bejelentésem folytán azonnal intézkedés tétellett a szolga-bíró ur által a károk meggátlása iránt, s a rendes, pontos, szigorú és igazságos tárgyalások által, a havonként 50—60 kártérítő csakhamar 10-re olvadt le, úgy hogy az utolsó 2 hónapokban egy kártérítő sem fordult elő az erdőőrök ro-vatos naplóiban.

2. A nagyméltóságú győri püspökségi, ugy a pápóczy prépostsági uradalmakban lévő összes erdőtisztek és erdőőrök felhiteztetve lettek, az erdőőrök részére a törvényszabta erdei károk beiktatására szóló rovatos naplók elkészítettek és ezek által rendesen vezetettek is.

3. Az erdőtisztek egyenruhája az alapítványi tisztség ruházatához alkalmazva, Budapestről meghozatott és viseltetik is már. Az erdőőröké pedig itt készítettet, szintén alapítványi erdőőrökéhez hasonlólag.

4. Az őszi és tavaszi ertvényesek és veténykertek a nagy szárazság daczára nagyon is szépek, ugy hogy megvalva, ily sikert 26 éves erdész létemre még nem aradtam.

Ziegelhoffer Mihály himódi uradalmi pagonyerdész ur az „Erdészeti Lapok“ mult évi VII. sz. füzetében közli : „az általa 1879-ik évi október vége felé vetett kőrismagnak következő áprilishó végéveli kikelését.“ Saját meggyőződésém folytán örömmel közlöm ezen 1879-ik évbni kőrisertvényezésnek sikerét is.

Illés Nándor, kir. erdőfelügyelő ur, Ziegelhoffer ur közlésére felhossa az „Erdészeti Lapok“ 1881-ik évi VIII-ik számú füzetében : „Pfeil és saját erdőtenyésztéstanom után“, hogy, a kőrismagot legelőnyösebb, ha lehet, november elején elvetni; ez esetben lehet számitani arra, hogy a jövő tavasszal ki fog kelni, mig ellenben, ha a magot akár a fán, akár pedig a földön igen kihagyjuk száradni, akkor rendesen egy évig fekszik a földben, és a vetés után következő tavaszon ki nem kel és sokkal kevesebb esemetét szolgáltat.

Én a szilfamagot junius hóban, nyirfa magot szeptember és a kőrismagot novemberben mindég szedés után szoktam vetni, a már e célra a veténykertekben elkészített ágyakba, ugy a külső ertvényesekben is, és megvalva, hogy mindég szerencsés eredménnyel örvendhettem, és azért részemről — ajánlom szaktársaimnak — az Illés Nándor kir. erdőfelügyelő ur által felhozott szabálynak betartását.

A mult őszkor szedett kőrismagnak elvetése után megmaradt néhány zsák kőrismag, mely tavaszig a magtárban szellős helyen elszórva kiteleltetett, a szanyi (Sopronmegye),

keszői (Vasmegeye) pagonyoknak lapályos, azaz nedvesebb talajára, kapa után márczius hóban elültetett. Midőn a következő május hóban az ertvényeseket Szanyban vizsgáltam, azon alkalommal az ottani erdőőr ezen szavakkal figyelmeztetett: „N. N. erdész ur azt mondja, hogy a kőrismag a reákövetkező esztendőben fog kikelni“, én pedig márczius hóban vetettem a magot, mely május hóban kikelt.

És igaza volt az erdőörnek, mert az elvetett magnak legalább is kétharmada ki volt kelve, és szépen diszlik.

Ellenben a keszői pagonyban éppen ezen kőrismagból egy időközben, csakhogy különböző talajban vetve, egy szem sem kelt.

5. Tölgymakktermésre keveset számithatunk, mivel csakis az erdőszélekre kihajló fákon (Randbäume) mutatkozik makk.

Ha tekintetes Szerkesztő ur megengedi, bátor leszek többször is, csekély eseményeket vidékünkéről közölni, tisztelettel maradtam tekintetes Szerkesztő urnak

kész szolgálja
Remann József,
erdőmester.

III.

Fuzine, 1881. július hóban.

Tisztelt Szerkesztő Ur! Minálunk, ez elhagyatott Karst vidéken, ritkán részesül az erdőgyakornok azon szerencsében, hogy hivatalos utja az erdőbe vinné és részint ez, részint pedig azon körülmény, hogy korábban a hernyófalás nem volt oly feltűnő, történhetett meg az, hogy én e nagy terjedelmű hernyófalást csak f. é. junius havában vettem észre. Én, a mióta a hernyófalást észrevettem, folytonosan figyelemmel kísértem a hernyófajt és annak pusztítási módját, és így gyűjtöttem egy pár adatot, a melyek tán megérdemlenék a feljegyzést.

Egy szép juniusi napon künn voltam egy, a fužinei erdőgondnoksághoz tartozó erdőrészben, s fel érve egy kimagasló kopár csúcsra, végig tekinték az alattam elterülő, többnyire jegenyefenyővel beerdősült vidékre. Tekintetem fennakadt egy

különös látványon: ugyanis a jegenye-állabok nem zöldek de, a szó szoros értelmében véve vörösek voltak, és ezen vörösség nemcsak egyes területeken volt észlelhető, hanem az egész látkörömbe eső állabokon. Tovább menve, kezdém ennek okát kutatni, de a kutatás nem vezethetett eredményre, mert ép egy öregebb állabra értem, a hol lehetetlen volt a fák koronáit közelebről meg szemlélni, az alsó galyak pedig zöldek voltak és rajtok semmi különöset nem tapasztaltam, csakis a szálingózó pókháló volt az egyedüli, a melyet különösségnek mondhatnék. Látván, hogy ez állabban czélt nem érek, felkerestem egy fiatalost. Itt már volt mit látni. Az előbb említett pókháló még nagyobb mennyiségben uszkált, a fiatal jegenyék idei hajtása pedig teljesen meg volt fosztva tűitől és csakis a veres csupasz galyak meredeztek fel; hol pedig az új hajtás nem volt még lerágva, ott özönével voltak az apró, fekete fejű és toru zöld hernyók. Összejártam a fužinei erdőgondnokság nagyrészét és mindenütt ugyanezt észleltem; nem találtam egy erdőrészt sem, a melyben e hernyók ne pusztítottak volna. De a pusztítás nemcsak a fužinei erdőgondnokság területében észlelhető, hanem az összes fužinei és a Turn-Taxis herczegnek, a fužineivel határos uradalmában, nemkülönbben a határörvidék erdeiben is.

Hogy mikor kezdődött a hernyófalás ez évben, az, mint fentebb mondtam, nem vettem észre, de a mi mindenesetre jóval junius közepe előtt történhetett, mert a midőn én észrevettem, már akkor az idei hajtás legnagyobb része meg volt fosztva tűitől. A falást a hernyók alulról kezdték, és folytatták a korona csúcsa felé, a mi abból magyarázható, hogy junius közepe táján az alsó ágakon nem lehetett hernyót találni, holott a csúcson még igen sok volt a hernyó. Igen jellemző volt e hernyók pusztítási módja. Ugyanis a tűket csupán csak a fiatal hajtás egyik oldaláról pusztították le, a másik oldalon a tűk fennmaradtak, és csak később elszáradás folytán hullottak le. Közvetlen az új hajtás alatt lévő régibb hajtás ágacskaí pókháló által össze voltak házalakulag huzva, és pedig legtöbbsnyire két-két ág, de néhol találtam három ágat is összehuzva. E házikókban junius közepe után, tehát

vége felé apró bábokat találtam. Még meg kell emlitenem, hogy ezen házikók és velök a bábok öregebb törzseken nem voltak találhatók, hanem csakis a fiatalokon, de azért az öregebb törzseken ép olyan a pusztítás, mint a fiatalokon, sőt nagyobb.

Most, midőn e sorokat írom, már a bábokból kifejlődtek a lepkék, melyek estefelé ezrével láthatók az erdőben.

Egy pár hernyót szobámban tartottam, de, nem tudom mi okból, mind eldöglött és így nem határozhattam meg a báb lepkévé való kifejlődésének időtartamát. Az erdőben, a fent említett házikókban talált barna bábokból július első napjaiban szálltak ki a lepkék, a melyeket határozottan *Tortrix histrionana* lepkéjének mondhatok.

Hernyó, báb, lepke és falási mód, ez tökéletesen egyezik a Fekete tanár ur rovartanának 248. lapján körülírt *Tortrix histrionana*-val.

A *Tortrix histrionana*, úgy látszik, már az azelőtti években is pusztította a tengermellék jegenye állabait, csak hogy a falás nem volt oly nagy mérvű, mint ez évben, tehát nem tűnt fel és így nem vonta magára a figyelmet. Az erdővédek állítása szerint ez lenne a negyedik év már. Ez meg lehet, de határozottan nem mondhatom, mert a fákon semmi nyoma nincsen, míg ellenben a tavali pusztítást világosan bizonyítja azon körülmény, hogy némely erdőrészekben a tavali hajtás is meg van fosztva tüitől és pedig határozottan látható az is, hogy a tavali hajtás tüi tavali és nem azidén lettek a hernyók által lefalva.

Azon ígéretem mellett, hogy e hernyófalás netaláni következményeit tudatni fogom, maradtam mély tiszteletem nyilvánítása mellett alázatos szolgája

Mihalcsics Miklós,
kir. erdőgyakornok.